

ÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi Iroda: Lyceumi nyomda — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Mednyánszky Jónás jelentései II. Rákóczy Györgyhöz és ennek anyjához. (VII. közlemény). Közli Szilágyi Sándor. — Contractus Regni cum Commissariatu Caesareo ratione hybernij 1689. factus. Az 1689. Jun. 19-én tartott generalis synodusnak az ugyanazon évben jul. 15-én tartott radnóthi országgyűlés elébe küldött postulatuma. — Deés város levéltára. (IV. közlemény). Közli K. Papp Miklós. — Adatok az erdélyi ev. reformátusok egyházi történetéhez. (IV. közlemény.) Közli Jakab Elek. — Adatok a Rákóczy forradalom történetéhez. Közli Jakab Elek. — II. Rákóczy Ferencz fejedelem levéltárczájából. I. II. III. — Nehány falragasz 184⁹/₉-ből. (IV. közlemény.) —

kit méltóztatott nagyságod irni Patak várából, egyszersmind vettem illendű engedelmességgel. Cancellarius uram ő nagysága levelét, kit minapi nagyságod levelére ir választul, im most küldtem meg; az jószágokra való oltalom-level felül irt-i most is, vagy azelűtt valamit, nem tudhatom; de én mindegyik nagyságod levelét kezéhez juttatván; ha semmit sem irt, eszében veheti nagyságod, hogy oka vagyon annak; azelűtt egy héttel is irtam nagyságodnak bővségesen ide való állapotokrul; elég nagy félelemmel s rettegéssel vagyunk most is; inkább halálotat kívánám, hogy sem ilyen idűket többszer érnem. Az német hadak még most is itt vannak Zólyom kerül. Palatinus uram ő nagysága is köztek van; még most sem jűtt derekas ordinantiájok ő fölségétűl; most is arra várakoznak, tovább és beljebb menjenek-i Kassa felé, vagy visszatérjenek; ha visszatérnek, bizonyos, hogy ezen az nagyságod jószágán jűnnek által Morvában; ki ha lesz, teljességgel megrontnak bennűnket; elválík már nem sokára.

MEDNYÁNSZKY JÓNÁS JELENTÉSEI

II. Rákóczy Györgyhöz és ennek anyjához.

Közli: Szilágyi Sándor.

1657. sept. 2.

VIII.

Kegyelmes asszponom.

lázatos szolgálatimat ajánlom nagyságodnak *stb.* Az úristen *stb.* áldja meg nagyságodat *stb.*

Az nagyságod méltóságos levelét, két rendbelit, egyiket 20. napján, másikat 22.

Kemény János urammal levű had felűl bizonyára csak alig várám, hogy valami jó hirt hallhatnánk; ha az tatár követ elérkezett urunkhoz, talánd végezhet ő nagysága minden jót felűlek, kit bizonyára szivem szerint kívánám hallani. Az jó sueciai király elég roszul cselekedék [urunkkal, hogy csak elhagyta ő nagyságát, így az kozákok is; de bizonyára magokkal is az által roszat miveltek; mert im majd az suecusokat is kiforgatják Prussiából; mert Krakót megvévén, kit már nem tarthatják, azontul Prussiára mennek; az kozákok is meg nem állhatják, magánosan már lévén, az lengyelség az ta-

tárral ezentúl rajtok lesznek; ha békességet csinálnak is velek; nem kozákoknak, hanem lengyeleknek kedve szerint leszen az.

Comenius uramnak levelét ezelőtt harmadnappal vettem, kit szintén Ambsterodambul ir ő kegyelme; úgy látom, ott jól van dolga; ez könyveit erüsen nyomtattatja; az város két nyomtatóhelyt rendelt csak az ő könyveiért; nagy kívánsággal vagyom, hogy az nagyságtok szerencsés állapotjárul minden jót hallhasson; nagy jó patronusokat adott az isten ott neki, kik igen segítik; kívánnák is, hogy ott telepednék meg; de nincs kedve hozzá, ha elvégezheti könyveit és isten él-teti, ugyan ki akar maga rokonsági köz-i jünni és úgy remélem, ide Puchóra szándé-kozik; mivel derekason itt vannak az atyja-fiai. Ir az odavaló állapotokrul is, hogy az hollandusok ugyan megalkódtak franciai ki-rálylyal; suecus, hogy igen rajta van az danuson; ha meg nem segítik az danust, hogy szerencse, ha le nem nyomja. Angliai pro-jector is hogy suecust segíti; mindazáltal hogy hollandusok, francusok és anglusok igen érte vannak, hogy összebékéltessék őket. — Ezután is ha mi olyan leszen, el nem mulla-tom, kegyelmes asszonyom, tudósítani nagy-ságotat. Tartsa meg isten nagyságotat sok esztendeig *stb.* Lédnice várában 2. Septem-bris 1657.

Nagyságotnak alázatos szegény (szolgája)

MEDNYÁNSKI JÓNÁS m. p.

Nagy alázatosan kérem nagyságotat, ezen levelemet méltóztatnék parancsolni jut-tatni urunknak ő nagyságának, mentül ha-marébb lehet.

Külczim: Méltóságos fejedelemsz-zonyoknak, Lorántfy Susánna asszonyunknak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyom-nak. Sáros Patak.

(Az egész levél Mednyánszki írása.)
(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1657. sept. 16.

IX.

Kegyelmes asszonyom.

Alázatos szolgálatimot ajánlom nagysá-godnak, mint kegyelmes asszonyomnak, az ur Isten kívánsága szerint való lölki testi

jókkal áldja meg nagyságotat kedvesivel egye-temben nagy boldogul.

Az nagyságot méltóságos levelét kegyel-mes asszonyom, kit nagyságot ezen hónap harmadik napján iratni méltóztatott, illendő engedelmességgel vettem, tatár hán levelének is az mását igen akarom, hogy nagyságot méltóztatott velem közleni, kikben mivel oly dolgok találatnak, az kibül az emberek rosra is akarnának magyarázni, nem is kezlem senkivel azon irásokat, de mivel az vége felé azon levelekben nagy jó biztatások is, és jó ajánlások is találatnak, azokat méltónak itél-vén az emberekkel kezelni, kezlettem is azon ajánlásokat jó akarójukkal, tudván, hogy az emberek oda való állapotokra igen vigyáznak.

Az Istennek nagy irgalmassága kegyel-mes asszonyom, hogy az pogánságnak az szívét az Isten annyira meglágyította, hogy az kit kívánni kellett volna tülek, magoktul is avval ajánlják magokat, hiszem Istent, csak az ur Isten urunknak jó egészségét megtérítse és ebben sokáig meg is tartsa, hogy ezen dol-gokat Istennek segítségével jó karban hoz-hatja, csak az követeket az portára, és az chámhoz mentül hamarébb elküldhetnék, és az rabokat kiszabadithatnák, most nem kell kémélleni tülek sem az szép szót, sem az külséget.

Noha kegyelmes asszonyom elég ne-héz és az mostani szerencsétlen eset is ki történt, de az mint én mind ezelütt s mind mostan sok külembféle kezül való dolgokból az pogánságnak igyekezetit általláttam és eszemben vettem, ha az Isten ezen véletlen esettel eleit nem vette volna az pogánság és mások igyekezetinek, bizony sokkal ne-hezebb állapotokban bekeveredtünk volna, kik ha valami oly előmenetelben eredhettek volna, avagy soha sem avagy sokkal nehezeben ki-verekehettünk volna belőlek, de mivel azok az készültek és igyekezetek még tovább való időre szolgáltak, az mostani véletlen esethez azokat nem alkalmaztathatták volna, az dolognak véletlen volta, — elméjeket meg-zavarván, és az dolgb még az ő idejéhez nem jutván, az Isten ezt az véletlen esetet akadál gyanánt eleikben vetvén, ez gonosz igyéke-zetjeknek és abbul származandó készültek-nek is nyakát szakasztotta. — Ugy látom

kegyelmes asszonyom, az porta sola azt meg nem engedi, hogy az ilyen hadi állapotok, az kik nagyobb állapatra való emelést viselik magokban, az ő hire és akarata nélkül legyenek, mivel afféle hatalmasság elűttek csak azáltal is gyanus, hogy hírek nélkül leszen, főképen midőn máshonnejd is az emberek afféle gyanúságot szivekben pevelik.

Innen kegyelmes asszonyom semmi oly ujságot nagyságodnak nem irhatok, az német hadak mégis Zólonnál vannak, nagy okának kell lenni, hogy ennyi ideig ott tartózkodnak, most is Prágából várnak ő fölségétől, ha visszamennek ugyan erre jünnek az mi vármegyinken által. Cancellarius uram ő nagysága mostan ő fölségétől salva guardiát nem szerezhetne, mivel ő fölségétől meszsi van, hanem gróf Pucham uramnak irtam volt felőle, ő nagysága ajánlta magát, hogy tánd ha arra jünnek, kire gondom is van.

Az ökreknék ára felül most is irtam azon túséreknek, mivel tegnap mult el az terminusok, mihelen készen leszen az pinzek azonnal érte megyen tisztartó uram, csak az mostani hadak haladékat és akadált mindezekben tesznek, egyébiránt igen megadták volna azt ők. Most egyéb nem lévén kirül kellenék kegyelmes asszonyomnak irnom, tartsa meg Isten nagyságodat sok esztendeig jó egészségben.

Lednicze várában die 16. Septembris 1657.

Nagyságod alázatos

szegény szolgája

МЕДНІАНСЗКЫ ЖОНАС m. p.

Nagyságodat alázatosan kérem méltóztatnék megparancsolni, hogy ezen csomó levelek juthatna kezéhez urunknak mentül hamarébb lehet, mivel igen sietük.

Külczim: Méltóságos fejedelem asszonyomnak Lorantffy Susánna asszonyunknak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak.

(A magy. kir. kamarai levéltárban levő eredetiről.)

CONTRACTUS

Regni cum Commissariatu Caesareo ratione hybernij 1689 factus.

Anno 1689 die 20 Januarij in Generali Diaeta Statuum Regni Transylvaniae inter Celsissimum Principem et Status trium Nationum ab una et magnificum et generosum Dominos Paulum Carolum Comornik Sacrae Caesareae Majestatis Capitaneum et Commissarium Bellicum, nec non Danielem Absoloh altedictae Suae Majestatis Generalis Commissarius Bellici Secretarium partibus ab altera, facta est conventio et conclusio ratione summae poecuniariae et repartitionis portionum oralium atque Equilium pro sex mensibus modo subsequenti:

1-mo. Subministrabunt Inclyti Status in parata poecunia sexcentena milla florenorum Rhenensium.

2-do. Praeterea in universum portiones orales octodecim mille et equiles octo mille ex ystis autem administrabuntur in sustentationem militiae pro ultimis tribus mensibus Februario, videlicet Martio et Aprili portiones orales duodecim mille quingentae et septuaginta sex. Equiles itidem quinque mille noningentae et una in natura, si quidem hac jam specificatae tam orales quam Equiles portiones in pecunia pro primis tribus mensibus, Novembri, Decembri et Januario exsolventur. Restantes porro quinque mille quadringentae et viginti quatuor orales, ad haec duo mille et nonaginta novem portiones Equiles, pro integris sex mensibus consimili modo in parata pecunia, loco denique servitij, tam pro his, quam supra nominatis, id est simul sumptis octo decim mille oralibus portionibus medius florenus Rhenensis in singulos menses praestabitur, pro una portione, ita ut in universum connumeratae orales atque equiles portiones in parata pecunia exsolvendae constituent summam trecentorum quinquaginta (quinque et septuaginta septem Millium florenorum Rhenensium, his verò additis sexcentenis millibus florenorum facit in integro universa summa nonies centena quinquaginta quinque millium septingentorum et septem florenorum praeter

illos supra nominatos tres ultimos menses qui in natura administrabuntur.

3-tio. Summa praespecificata tam sexcentorum millium florenorum, quam satisfactio pro portionibus oralibus et Equilibus in pecunia administrabitur in quinque terminis signanter pro 25-ta praesentis mensis, centum triginta unum mille quingentorum et sexaginta duorum florenorum pro 15-ta Februarij, ducentena millia pro 15-a Martij, totidem pro 15. Aprilis, item totidem denique pro 15-ta Maij, ducentena viginti quatuor millium, centum quadraginta quinque florenorum Rhenensium.

4-to. Expensae, quae hucusque a Regnicolis in Militiam Caesaream erogatae sunt, et per inquisitionem Commissariorum ab utraque parte vel quietantias officialium Caesareorum liquidari poterunt accipientur in defalcationem pecuniariam. Ad evitandas confusiones et ut militia sine defectu suum habeat contentamentum, portiones in natura modalitate subsequenti administrabuntur, et quidem menstruatim pro una portione orali triginta librae Currus ponderis Viennensis triginta mediae vini, medius cubulus tritici vel farinae, porro pro una portione Equili duo et medius cubulus avenae metreta Cibiniensi, uti ante annum factum, cumulatum tamen absque trusione mensurandae, praeterea ducentae quadraginta librae foeni ejusdem ponderis Viennensis, denique octo et medium ligamino straminis.

6-to. Quia vero circa administrationem vini et in quantitate quidem vasorum difficultates soleant emergere, propterea vas quadraginta urnarum pro sexcentis medijs vini puri acceptabitur, vasis tamen et fecibus restitutis, quod si vero vas sexcentas (uti praemissum) medias vini puri non comprehenderet et defectus comprobabitur, tenebuntur administrantes defectum illum supplere.

7-mo. Administratio quoque carniū ita ordinabitur, ut per centenarios Viennenses continentes libras centum militiae erogetur, cutes tamen cum sebo relinquentur administrantibus.

8-vo. Ratione administrationis avenae sotandum, quod metreta Cibiniensis, uti jam

numeratum in omnibus stationibus observabitur, ita tamen ut quod in mensurando et accumulando deciderit, remaneat administrantibus, militia vero non plus, quam accumulata metretam, absque omni trusione accipere praesumat.

9-no. Solent in administratione etiam foeni diversae lites oriri, unde conclusum est, ut unus currus quatuor equis vel bobus vectus pro trecentis libris ponderis Viennensis foeni tamen boni et apti pro equis acceptetur, quod si vero currus aliqui specificatas libras continere non judicarentur, committetur supplementum sive ratificatio bonae fidei et dexteritati Commissarii Caesarei et Provinciae.

Haec omnia licet omnibus Inclytis Statibus onus praegrave et paene insupportabile videtur, sicuti in re ipsa est, neque sine maxima afflictione Provincialium et fortassis notabili cum ruina administrari possit, tamen ut fidelitatem devotionemque suam, erga Sacratissimum Imperatorem Dominum Dominum ipsorum clementissimum absque omni sententia: obedientiam praeterea atque respectum erga Excellentissimum Dominum Generalem Comitem a Caraffa (cui saepius necessitates et miseras suas repraesentarunt) demonstrarent, non abnuerunt praemissis modis convenire et concludere per firmissimam collocantes in innata Suae Majestati Sacratissimae clementiaeque in hanc Inclytorum Statuum submississimam promptitudinem et simul attritum et exhaustum Statum ex commiserante affectu, benignis oculis inspiciet, prouti etiam facultatem reservarunt pulsandi fores clementiae aldedictae Suae Majestatis Sacratissimae et per efficacem intercessionem praememorati Excellentissimi Domini Generalis supplicandi relaxationem, nihil quicquam dubitantes, quin eorum humillima supplicatio, quum indubia fiducia et simul urgentissima necessitas expressit desideratum consecutum hic effectum. Sic eorum quoque intemerata fidelitas et quo obstricti sunt constantissimum obsequium ad perpetuitatem animabitur. Actum et signatum Schesburgij, mense et anno ut supra

Anno 1689 die 19 Junij et sequentibus, Fejérvárott az Ur Christus nevében egybengyűlt praedicatoroknak generalis synodusokból, 15 Julij Anni praesentis a Radnóthra rendeltetett országgyűlésében a mi kegyelmes Urunk ő Nagysága és az vallásunkon lévő méltóságos és tekintetes nagy rendeinknek elejekben küldöttetett és támasztatott postulatumok.

1. Ugy vagy on hogy még ez ideig ez esztendőben Aprilisnek vége felé Fogarasban az deputatioknak gyűléseknek alkalmatosságával T. Bajesi András és T. Szekeresi István praedicator atyáinkfiak által praesentált postulatumunkra lött kegyes választételit az mi kegyelmes Urunknak ő Nagyságának és P. nagy Rendeinknek írásban nem láthattuk: mindazonáltal az Isten házának épületire és az ő felsége dicsőségének terjedésére igen használatosoknak tudván azokat lenni, kérjük alásson Nagyságotat kegyelmes Urunk, kérjük szent vallásunkat szerető nagy Rendeinket, méltóztassék Nagyságotok s Kegyelmetek akkori jó végezését ecclesiánk és collegiumink javakra effectuálni, hogy azoknak bételjesítések halagatása és egyéb következhető alkalmatlanságok miatt haszantalanokká ne legyenek, melyért hogy Isten Nagyságotokat és Kegyelmeteket lelki és testi jókkal megáldja szívünk szerént kívánjuk. Resolutio in Castro Radnoth 4. Augusti 1689.. Facta sequenti serie. Kezekhez ment ő Kegyelmeinknek.

2. Az sok égre kiáltó gonoszságoknak, az Isten beszédének, és az természetnek világa ellen eső istentelen cselekedeteknek árja ellepte minden határit édes hazánknak; de azoknak megzabolázásokra és megbüntetésekre irott szép törvényeink megholtak, az itélet keserűségre változott és az igazság a földön hever Amos 5. 7. et 6. 12. Az igazság elesett az utcán és az igazságnak minden előmenetele. Es. 59. 5. 14. Az sok ártatlan véreknak kebelünkben való szedése, szegényeknek és gyámoltalanoknak nyomorgatása, a fertelmes parázna életü embereknek dögleletessége, az orvaknak, latroknak és egyes gonoszságokban élő elfajult embereknek meg nem büntetése szüntelen szorgalmaztatják a földnek igaz ítélő biráját az ellenünk való bosszuállásra, mely bizonynyal soha el sem

mulik, ha az igazság kiszolgáltatására és életünk megjobbítására nem serdül szívünk, s folyani kezd ujjoban az Istennek iteleti ellenünk mint az víz és az igazság mint a patak Amos 5. 24. Mostan pedig egyszer az sok káromkodókkal annyira megrakodott 23 nyavalyás háza, hogy nem csak az örögöknek, hanem az utczákon játszadozó gyermekeknek is szájak telyesen legyen azokkal. Nevezetesen az elmúlt hetekben mint káromlatta meg szent bibliánkot, evangeliumunkat, vallásunkat, praedicationkat egy ó-tordai ember irtozásra való dolog csak hallani is, miképpen arról való relatoriák megmutatják. Azért alázatosan kérjük Nagyságotat kegyelmes Urunk, kérjük Istenét szerető nagy Rendeinket, viseljen gondot Nagyságotok s Kegyelmetek az igazságnak kiszolgáltatására, ilyen istenes munkája által is, álljon az törésre, hogy az Istennek fellobbant haragjától és kemény iteletitől teljességgel meg ne emésztessünk. Közölebb ez mostan vád alá esett személynek is éktelen káronkodási ne maradjanak büntetlen. Az igazságot és az igaz törvénynek gyakorlását a magistratusi személyekben inkább szereti az Ur az ő áldozatjoknál. Prov. 21. 3. Sam. 15. 22. Iratott articulus róla. Ez kárankadó captivaltassék végeztetett.

3. A praedicatorok és mesterek tápláltságokra, eleinktől rendeltetett fizetések, mely sokképpen fordittatott, változtatott és vonatattott el szerte-szélyel e hazában; senki sem győzné eléggé kiirni. Sem az Ur Jésus Christus méltóságos parancsolatjával, sem ez hazának rendes articulusival nem kezdettek nagy sokon gondolni, hanem az szent ministeriumnak fenn tartására rendelt falatakat elhuzzák, s vonszak, lopják és elnyelik, mely miatt végetlen és megszűnés nélkül való az egyházi embereknek, praedicatoroknak és mestereknek panaszok. Azért alázatosan kérjük Nagyságotokat s Kegyelmeteket, méltóztassék az ügyünkben betekinteni és diecesisenként ez hazában kegyes és istenfélő delegalandó személyek által az esperestekkel együtt a conpitalatában (sic!) megirt ötödik és hatodik articulusok és ez hazában megnyomorult jó rendelések szerént az egyházi személyeknek fizetéseket jó karban állítani. Melyért Isten Nagyságotokat és Kegyelmeteket

mind személyekben, mind maradékiban kétség nélkül megáldja.

Az helyeknek tisztei procedáljanak az afféléről írott articulusok szerint, az várme-gyék főtisztei is legyenek kívántató suc-cursussal.

4. Marus székben Szent-Mártonon lakó Dersi Pál unitarius esperest, jóllehet sokszor megintetett, hogy a vadadi kicsiny reformata ecclesiáskának tagjait ne háborgassa, a va-dadi unitarius pap számára való fizetéssel ne terhelje, azért őket ne dulassa, ne zálogol-tassa, Kálban az vallásunkon levő ecclesiáskában való járásokat az ige hallgatásáért ne ellenzze, de még eddig rendeletlen cselekedetétől nem hogy megszűnt volna, sőt in-kább azokat ujjottan ujjatja, minthogy az vallásunkon levő vadadiaknak panaszszal teljes supplicatiojokból megtetszik, reformatus praedicatornak az ige hirdetésére, betegek láto-gatására, halottjoknak eltemetésére, a mieink közé bemenni nem engedtetik. Azért aláza-toson reménkedünk Nagyságodnak kegyelmes Urunknak, Nagyságod után vallásunkat szo-rető nagy Rendeinknek méltóztassék Nagy-ságtok s Kegyelmetek annak az ecclesiáskának megnyomorítására és elfogyasztására czélzó erőszakos esperestnek rendeletlen dol-gait meggátolni, magát megzabolázni és azt az infans ecclesiáskát inséges állapotjából kivenni és igaz vallásában követésében bátorságossá tenni. Jobban végére kell menni, director Uram proloquálja, az kiket illit e törvényynel.

5. Az bágyoni reformata ecclesiáskának nagy megbántódására és megszoparadá-ának meggátolására való dolog, hogy az unitaria vallásról hozzánk tért ott lakós, tös gyökeres embereknek is erdejekből részt szakasztani és adni nem akarnak, mely miatt nagy hátra-maradással élnek közöttök az vallásunkon levő emberek, nem is kicsiny akadály a gyen-géknek, hogy vallásunkra ne álljanak. Azért kérjük Nagyságtokot s Kegyelmeteket alázo-toson, ez nem régen plántált ecclesiáskának is ebbeli nyavalyáját orvosolja meg, ha az több határokhöz közök vagyon, legyen erde-jekhez is. Denominaltassanak commissariusok ezen dolog eligazítására az országtól.

6. Az Szent-Gellicei reformata ecclesia practendál az unitaria ecclesia kezénél levő

jókhöz (mely nyolcz száz forint szántóföldek, erdő, széna rétek) ezen az okon, hogy az ő elejek is munkások voltak azoknak szerzé-sében, sőt azok voltanak ott nagyobb funda-tori az egyházi jóknak, azért alázatosan kér-jük Nagyságtokot s Kegyelmeteket ez mostan nevedő ecclesiáskának is fundamentomos praetensioját vegye tekintetben és küldjön közikben értelmes embereket e dolognak el-igazítására és az egyházi jóknak a mienkkel való megosztására.

Elégségesnek nem tartjuk az ő Kegyel-mek erre való választéteket. Ez az Dósa Uram dolgához való. Az következő deputatio gyűlésére producálják mindkét részről, ha mi igazságok vagyon.

7. Az oláhok olyan helyeken is épi-tenek Beszerikátot, az holott még vallá-sunkon levő praedicatorok és hallgatók is vadnak: mindazáltal az magyarok fundusira telepedett oláhok az praedicatoroknak járó szokott fizetést meg nem adják, mely miatt immár sok helyeken az praedicatorok csak-nem egyenlő szükségre jutottak. Ha az száz falukra telepedett oláhok az száz papoknak az régi mód szerint való jövedelmeket ki-szolgáltadják, ugy tetszik azon igassággal az magyarok is megkívánhatják tőlök. Alázatosan kérjük azért Nagyságtokot s Kegyelmeteket e részben is cselekedje azt az miniszterium-nak fenntartására az olyan helyekben is, az mi igaz és illendő. Articulus iratott róla.

8. Az fejevári collegiumnak minémü nagy fogyatkozása legyen az professorok iránt Nagyságod, kegyelmes Urunk és Nagyságtok és Kegyelmetek jól tudja, azért alázatosan kérjük Nagyságodat mint jó kegyelmes Urunkat és Nagyságtokat s Kegyelmeteket, hogy Isteniünk tisztességéhez való jó buzgóságából méltóztassék Nagyságod kegyelmességét, Nagy-ságtok s Kegyelmetek jó akaratját fogyotko-zásában ahhoz is megujjítani, nevezet szerént az ifjúságnak nagyobb mértékben való tanit-tatásában, nem kicsiny lévén az tanulóknak száma, T. Comaromi István becsületes atyánk-fia az egész munkát erejével nem gyözzén, ő Kegyelme mellé T. Kapusi Sámuel becsületes atyánkfiát helyeztetni illendő fizetést ő Ke-gyelmének rendelvén és conventiot adván, minthogy az mi kegyelmes Urunk ő Nagy-

sága arról mi nekünk már reménséget nyújtott és igiretet tött. — Meg vagyon.

9. Az fejrđi ecclesiában az isteni szolgáltnak fenntartására rendelt Nagyságod kegyelmes Urunk dézmát, melyet possessor uraim felváltván kiadják ugyon quartáját, de az dézmát pénzül felváltván az pénzből ismét kivonszák, holott Nagyságod kegyelmes Urunk a quartán kívül való dézmát adta a fejrđi ecclesiának és azt válthatják fel possessor Urainék, némelyek pedig két részt bírván az egyiket felváltják, a másikat nem váltják. Noha megdézsmálják, mint Colosvárt lakó Szilágyi Mihály Uram. Némelyek potentiose oda tartják, mint ugyon Colosvárt lakó Szentzel Ferencz nevű unitarius ember oda tartotta a dézmát a moston ott lakó praedicator atyánkfia előtt való becsületes atyánkfiától; némelyek az nemes ország articulusa szerént debito tempore ki nem szolgáltatják, Nagyságod, kegyelmes Urunkat első kérjük ez iránt való fogytokozását is azon megnevezett ecclesiának kegyelmessége szerént méltóztassék orvosolni.

Fő arendator Uram parancsoljon fölé az vice arendatornak, ne vegye el az pénzt, hanem ha mind egészen letészik.

10. A colosvári typographia házhoz német szállók szállva, Veresegyházi István typographus atyánkfia ereje felett terheltek annyira, hogyha Nagyságod kegyelmes Urunk és Nagyságtok s Kegyelmetek a házát nem immunitálja, kényszerítetik szállását változtatni, oda hagyván a typographia házot, melyből lehetetlen hogy nagyobb romlása és pusztulása a háznak ne következnek; annál inkább ha (az mint hallatik) a capitányok cultusok helyének közel voltájért oda szállanak. Annak felette idvezült Veresegyházi Mihály typographus atyánkfia, a midőn azon megnevezett házban szállott volt, akkori fő curator Urainkkal lévén ilyen contractusa: hogy a mit a házon épít (bona fide arról producálván) acceptáltatik, azon contractushoz tartván magát moston azon házban lakó Veresegyházi István tyiographus atyánkfia is, építette azon házot, de még eddig, sem az idvezült atyafia költése, sem az moston azon házban lakó Veresegyházi István költése igazításban nem vétetett. Várja abból is Nagyságos Urunk az Nagyságod kegyelmességét és Nagyságtok s Kegyelmetek

jó akaratját, hogy sok költések hijában való ne légyen és nagy kárban ne maradjon. Munkálkodni kell az háznak immunitaltatásában; az typographus maga dolgáról pedig az colosvári curatorok informáljanak.

11. Az oláh esperestek abban munkálkodván, hogy született nyelveken tisztábban kinyomtatossák (igy) a bibliát, elégtelenek annak a munkának véghezvitelére, hanem ha mindenütt magok közt, Beszerikájokban ez aránt való jó igyekezeteket publicálván arra segítséget kérnek. De ezt az Nagyságod kegyelmes megengedése nélkül fel nem tehetik. Azért Nagyságodnak kegyelmes Urunknak és Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek mi általunk alázatosan instalnák, méltóztassék nem csak megengedni, hanem patens levelekkel is segíteni. — Concessum.

12. Seprődi Mátyásnak, tévelygő vélekedésért az ecclesiának sekszori kívánságára, az Méltóságos Ur, Tekéntetes, Nemzetes Teleki Mihály Urunk megfogatta és ide hozotta, akképpen ministeriumot sokképpen becstelenítő, erkölcstelen Mákfalvi Istvánt. Mi tetszik Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek velek cselekedni, Nagyságtoktól s Kegyelmetektől ítetet várunk.

Készüljön az válaszhoz és maga expeditiojához. Vide in sequentibus.

*Seprődi Mátyás supplicatiojára való válasza
T. Püspök Uramnak.*

Mivel ennek előtte a vásárhelyi sindusban Seprődi Mátyás opinioi condemnáltattak egyszer, azért mi az aránt való iudiciumot a generalisnak nem bontagatjuk. És noha annak utánna is nem szűnt meg tévelygő vélekedésit hintegetni, sőt ministeriumunkat, szent evangeliumunkat káromlatta, szidalmazta, becstelenítette, melylyel okot adott arra, hogy megfogottassék, mindazonáltal mi nem gyönyörködvn nyomoruságában reménséget vehet szabadulása felől, ha reversalist ad ezekről.

1. Hogy az ecclesiának utolsó állapotja felől, nevezet szerént az sidóknak Canaán földre való külső carnalis restitutiojok felől való opinioit magának tartja, sem együtt, sem másutt, sem titkon, sem nyilván nem hintegeti.

2. Ha a felől való opinioiból maga elméje szerént kihozott keresztény vallásunknak

fundamentumival ellenkező sententiáit revocálja. És ha többé megújítja arra legyen kötelek, hogy az házábul kimegyen, vagy az mi kegyelmes Urunk ő Nagysága és az Urunk ő Nagyságok s ő Kegyelmek ujjakig megfogotván kemény itelite legyen rajta, mint teljességgel megátalkodott s keresztényi vallásunknak fundamentumit háborgató, ministeriumunkat becstelenítő, szent evangeliumunkat káromló ember ellen.

3. Ha az mely társaságot és atyafiakot megbecstelenített emberi indulatjából, azokat az partialisban mind közönségesen mind pedig személyek szerént megköveti.

A partialisban pedig meghagyatik, hogy az praedicatorok igen vigyázzanak magok is utánna, az hallgatókat is megintsék, hogy ha ezek ellen cselekednék, nem csak bémondani tartozzanak, hanem mint hitető embert társaságokból, falujokból is kiüzzék, arra szabadságok légyen.

Mákfalvi István felől való tetszése T. püspök Urannak.

Mivel Mákfalvi Istvánnak nem csak sok-

képpen való erkölcstelensége, hanem iszonyu káronkodása is hallatik, azért hogy mind erkölcstelensége s mind káronkodása felől inquisitio légyen, a társaságnak meghagyatik, addig maradjon fogságban.

Seprődi Mátyás választétele.

Ha a vásárhelyi sinodus az Moyses ötödik könyvének 19 részének a ψ. 15 ad finem lött volna, többet szólhattam volna a dologhoz.

Az 1. postulatumba: Omne bonum est communicativum sui.

Az 2-dikra. Az igaz vallásnak fundamentomival ellenkező dolgokat, eddig sem igyekeztem, sem igyekezem soha hinni s tanítani.

3. Az mit mások ellen erőtelenségből vétettem alázatosan megkövetem.

Observandum: Seprődi Mátyás minthogy rendkívül opponálta magát választételiben tovább való fogsága méltónak itilletett.

Mákfalvi István is az fogságban tartani végeztetett.

In Castro Radnoth 4. Augusti Anno 1689.

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében.)

DÉES VÁROS LEVÉLTÁRA.

Közl: K. Papp Miklós.

(Folytatás.)

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
63	Déés város tanácsi bizonyítványa, mely szerint Pechi Litterati István néhai Biró György özvegyétől Ilonától adósságban hosszas perlekedés után egy Tölgyesbeli kasszalónak egyharmadát kapta itéletileg.	Datum in Déés sabbatho pp. p. f. nativ. S. Johannis Bp.	1488. Junius 28.
64	2-ik Ulászló király levele, mely által Mátyás királynak Déés, és Déésakna városok részére 1475. Junius 1-én, és 1478. Junius 17-én kiadott kiváltságos leveleit a közadó, és katonáskodás aluli feloldozást illetőleg megerősíti.	Datum in Castro Palotha in festo b. Augustini Doctoris.	1491. August. 28.
65	2-ik Ulászló király parancsa Horváth János marmarosi kamara grófhhoz az iránt, hogy a sóval kereskedő Déési lakosokat, kik Szikszó, Poroszló, és . . . . felé járva eladott sójok árával vasat, és rezet kívánnak venni, e részben ne akadályoztassa,	Datum in Castro Palotha in f. b. Augustini Doct.	1491. August 28.

Folyó szám	Oklevél tárgya	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
66	Kolosmonostori zárda másolata Déési Mészáros István részére, egy perközbeni békét, egy kert, s egy írottvány megvételeét illetőleg. *	Datum in vigilia festi beati Andreae apost.	1491. Novemb.29.
67	Drágfy Bertalan vajda rendelete többekhez intézve, hogy a Déésieket ne vámolják, különben javaikat lefoglalja a király részére. *	Datum in Déés in festo beatae Mariae Magd.	1494. Julius 22.
68	2-ik Ulászló király levele Déés városa részére, mely által a városiakat minden vám fizetés alól mentesíti. *	Datum Cibinii in festo b. Bartholomaei apost.	1494. August. 24.
69	2-ik Ulászló király parancsa, hogy a Déési sószállító szekereket a Tihói útban meg ne vámolják. *	Datum Budae feria 6-a p. p. f. b. Thomae apost.	1496. Decemb.23.
70	Szentgyörgyi és Bozijni gróf Péter vajda parancsa, a Gyulai Litterati István, és Kodori György Déési lakósok közötti, egy széki halastavat érdeklő perben választott bírákhoz, hogy az említett perben hozott határozatnak írásba vétele végett a kolosmonostori zárda előtt megjelenjenek. *	Datum in Civitate Bistriciensis feria 3-a pp. p. dominici palmarum.	1499. Martius 26.
	Kolosmonostori zárdai bizonyítvány, miszerint Kodori Jakab a Déési határon malomnak $\frac{1}{3}$ részét, testvéréről Kodori Lászlóról reá szállottat Gyulai Litterati Istvánnak eladta 200. arany forinton. *	Datum feria 5-a pp. a. f. b. Luciae virg.	1499. Decemb.12.
72	Déési sószállító hajósok, és halászok szabályainak a városi tanács általi megerősítése, kormányosok vezére Szabó János kérésére. *	Datum in Déés feria 4-a quatuor temporum nativ. Dni.	1500. Decemb.16.
73	2-ik Ulászló király parancsa egykori Déési városbíró Kodori Imréhez, miszerint azon engedményét, melyet Kodorinak hamis értesítése nyomán adott, — vissza vonva, rendeli, hogy ő a városi törvényszék elébe tartozzék állani, minden idegen bíróság mellőztével. *	Datum Budae feria 6-a pr. ante f. b. Valentini mart.	1501. Februar 18.
74	2-ik Ulászló király szabadalmazza Déés városát évenként Miklós püspök (most Lucza) napján, az oculi vasárnapján (most bőjtő szereda) országos vásárokat tarthatni. *	Datum Budae die dominica pr. p. festum b. Egidii abb.	1502. Septemb. 4.
75	2-ik Ulászló király parancsa Jakchy László Hadadi, és Zolyomi Miklós székelyhidi birtokosokhoz, hogy a Déésiektől többé ne merészeljenek vámot venni. *	Datum Budae die domin. pr. p. f. b. Egidii abb.	1502. Septemb. 4.

Folyó szám	Oklevél tárgya	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
76	2-ik Ulászló király által Déés város polgárainak vámmmentességéről adott parancs levél.	Datum Budae in festo exaltationis S. crucis.	1502. Septemb.14
77	2-ik Ulászló király rendelete a vajdához, hogy sem katonáskodásra, sem zsoldos adásra a Déésieket ne szorítsa.	Datum Budae sabbato prox. a. f. b. Math. ap.	1502. Septemb.17
78	Déés város bizonyítványa, hogy Barnabás mészárosnak házát mindenestől a mészáros czéh, végrendelete nyomán részint adóssága lefizetésére, részint lelke nyugalmáért Tamás mészáros által eladatta Luciának, György mészáros nejének.	Datum in Dees feria 6-a carnis privij.	1503. Martius 3.
79	2-ik Ulászló király megerősíti Déés városnak Erney erdélyi Bán adta szabadalom levelét.	Datum Budae in festo beati Andreae ap.	1504. Novemb.30.
80	2-ik Ulászló király rendelete, hogy az Erdélyi vajda, és hozzá tartozói élelmezésükre Dééseni szállások idején a városiaktól semmit ne csikarjanak ki.	Datum Budae feria 2-a prox. a. f. b. Nicolai conf.	1504. Decemb. 2.
81	2-ik Ulászló király rendelete Posthijnijk Péter csicsói várnagyhoz, hogy a várhoz tartozó 8 egyén által megveretett és fosztatott Déésiek részére kimondott ítéletét vegye elégtételbe.	Datum Budae feria tertia prox. ante f. b. Nicolai conf.	1504. Decemb. 3.
82	2-ik Ulászló király rendelete a Déési bíróhoz, és bírótársaihoz, hogy mivel ők 4 polgárt, kik a kamara által só áráért rabságra vettettekért kezességet vállaltak, — kihallgatlanul elítéltek, s magukat a kamara ügyeibe vegyítették, — a király előtt tartozzanak megjelenni.	Datum Budae feria 6-a prox. p. festum beati Dionisii mart.	1505. October 10.
83	2-ik Ulászló király rendelete volt só-kamara grófok Telegdi István, és Czobor Imréhez, valamint Déési kamara alispánokhoz intézve, hogy amazok a Déési sóvágók és hordóknak illő béröket, emezek pedig saját magán tartózásait 440 f. és 28 denárban fizessék ki, különben lefoglalt saját sójukból fognak az illetők ki-elégíttetni.	Datum Budae in festo Divisionis apostolorum.	1506. Julius 15.
84	A Déési közönség, és Gereczy Benedek között, amaz által ennek háza lerombolásáért, és árulássali vádoltatásáért indult, de a községnek feje, és vagyona vesztese kimondásával a királyi udvar előtt eldőlt pert — követett békelevél; — megtiltatván a községnek hűtlenségről többé itélni.	Datum Budae in festo exaltationis S. crucis.	1507. Septemb.14

(Folytatása következik).

A D A T O K

az erdélyi ev. reformatusok egyházi történetéhez.

Közli: Jakab Elek.

IV.

Az erdélyi kir. kincstárnok és az erdélyi kir. kormányzék véleménye a nemzeti fejedelmek alatt reformatus papoknak és ekklesiáknak adományozott egyházi javadalmakról 1699-ből

Die 30. Martii Informatio ad Suam Majestatem.

Ad Sacram Caesaream Regiamque Majestatem Informatio humillima Regni Gubernii Transilvanici Super Executione Articuli 5-ti. Declarationis Caesareae, quoad Instructionem Officii Thesaurariatus a Sua Majestate A. 1698. Die 20. Martij benignissime datae.

Praemissis praemittendis. Postquam vi praecitatae Declarationis Vestrae Majestatis, Fidelis Vestrae Majestatis C. Stephanus Apor ejusdem in Transilvania Thesaurarius Regius Productionem Donationum et Collationum ac quovis nomine venientium Beneficiorum a Ministris Reformatae Religionis per totam Transilviam, et partes Hungariae ei annexas flagitasset, Generosus Balthasar Macskási, tanquam Bonorum Ecclesiasticorum Curator, et Reverendus Stephanus Veszprimi tanquam Ecclesiarum Reformatarum Superattendens Comparuerunt in facie Gubernii cum Grege Ministrorum et Professorum ejusdem Religionis sat numeroso, et exhibuerunt demisse protestationem in Scripto hujus Sensus.

Quod nimirum ipsi non tantum cum maerore singulari intellexissent, sed cum maximo etiam damno sensissent istam litem de Beneficiis Ecclesiasticis sibi a moderno Domino Thesaurario Regio motam, cum tamen illa a S. C. Regiaque Majestate diplomaticè confirmata, nec a nuper pie defuncto Thesaurario Regio Barone Joanne Haller disputata fuissent. — Ideo se diu multumque hallucinatos nunc quoque merito dubitare: An ad ipsam productionem condescendere deberent, vel possent sine vitio articuli tertii Diplomatis, ubi ab omni tali Impetitione, et Actione tuti a Sua Majestate praestantur? Sed ad svasum variorum, maxime vero ne supremæ Majestati Caesareae,

vel in minimo reniti et inobedientes videantur, ad Productionem ex humillima obedientia condescendere, sed cum Protestatione, ne per hoc a Diplomate, et Beneficiis bono Jure tentis ullatenus recedere ipsimet videantur, neque talis Productio in exemplum, ac consequentiam a Thesaurariatus officio, adeoque ad totius et Reformatae, et aliarum praeter Catholicam Religionum in Transilvania eversionem trahatur. Credere enim se firmiter, pietatem Augustissimi nullatenus intendere, ut Benignissimum ejusdem Diploma violetur, et ipsi illo frustulo panis priventur.

Hac Protestatione praemissa produxerunt, et exhibuerunt jura sua nobis, et ipsi Comiti Thesaurario partim in Donationibus, et Collationibus Regum vel Principum, partim in Commissionibus, vel missilibus Principum Mandatis, partim in Conventionibus, partim in Testimonialibus, sicuti istas Distinctiones in Lista Productorum Instrumentorum sub litera A. Cum censura vel opinione Thesaurarii Singulis in Margine addita Clarius videre licet.

Quibus omnibus D. Thesaurarius contradicit in fundamento, et dicit in genere, nihil eorum, quaecumque ex Fiscalitate data sunt, stare posse, ideo, quod per leges Transilvanicas Approbatarum Constitutionum Partis 1-ae tit. 8. Art. 1. non licuerit Principibus Fiscalitates in perpetuum abalienare.

Ad hoc vero ex parte Producentium ministrorum et totius Reformatae Religionis ita respondetur.

1-o Citatum Articulum huc non quadrare, quia ille sonat de Bonis immobilibus, et Fundus Stabilibus, qualia sunt, Pagi, Sallis Fodinae, Tricesimae et Decimae integrae. Sed hic nihil ex Fundo abalienatum est; hic enim nulla Fodina, nulla Tricesima, nulla Decima tota est data, sed ex Tricesima aliquot Floreni, ex Fodinis aliquot Sales, vel floreni, pariter ex Arendis aliquot floreni, ex Decimis aliquot Cubulorum Tritici, Avenae, Milij, Cannabis, Vini vel quid Simile. Quum e contra sua Sacratissima Majestas Caesarea-Regia Dominis Fratribus Ecclesiae Catholicae integras, et quidem optimas 10 Decimas dederit; et cum id daret, tam exemplo, quam Benignissimo Mandato nostro simul persolvi

juberet. Vide Arendationem Fiscalitatum Anni 1693. 30-a Maij articulo 2. ubi notanda ipsiusmet Eminentissimi Cardinalis Kollonits tunc ut Camerae Praesidis, Expedientis dicta.

2-o Quod ad immobilia etiam, qualia sunt Bona Collegii Enyediensis, non valet objectio D. Thesaurarii, quia Approbatarum Constitutionum Part. 1. Titt. 10. Art. 3. confirmantur Omnia Beneficia Gabriellis Bethlen Signanter Collegio facta.

3-o Diplomate facto, tam Approbatarum et Compilatarum Legum, quam Donationum Confirmatio tollit istum Scrupulum, et pariter.

4-o Articulus 5-tus Declarationis Caesareae super Instructione Thesaurarii factae, (qui se ad Diploma refert) etiam tollit.

Conclusum Super hoc Regii Gubernii.

Contradictio ista generalis a D. Thesaurario facta, videtur esse ultra Mentem et Intentionem Suae Majestatis in Resolutione expressam, ideo censent omnes Consiliarij in haeredum Diplomati et Benignissime Resolutioni Suae Majestatis et ad revisionem Exhibitorum procedendum.

E contra D. Thesaurarius inhaeret suae Contradictioni et Protestationi, et dicit, quod etiamsi ad particularem revisionem Exhibitorum procedat Gubernium et etiam si quid ad Formam et expeditionem, illae vel omnes, vel aliquae illarum et Dominorum Consiliariorum, et suo ipsomet Thesaurarij iudicio bonae judicentur, posse tamen illas omnes per Generalis istius Contradictionis in Aula decisionem corrui.

Quoad Beneficia, quae Conventionum nomine venire dicit D. Thesaurarius, qualia sunt Salaria Ministrorum Devensis, Alvincz, Fogaras, Albensis, Kóvár et Similia, in genere, dicit D. Thesaurarius, Principes Reformatos tanquam Patronos dedisse illa, quia ipsimet etiam, quando in illis suis Bonis habitabant, illorum sacra adibant. Regem autem vel Principem Catholicum illorum Sacris, adeoque Servitio etiam non egere, et sic ipsos etiam Salaria non posse praetendere, Conventiones post mortem dantis non valere, et Ecclesias illas posse suos ministros alere. Sed ad hoc Reformati respondent, 1.) Principes suos Aulicos Concionatores semper habuerunt,

adeoque non ideo istis Salaria statuerunt, quasi illorum opera indigerent, sed voluerunt Benefici esse erga ipsas Ecclesias, quae ad Ministros alendos ita aptiores reddebantur, et Ministri melius subsistebant. Imo tales in Aula rarissime fungebantur, et honori sibi ducebant, si vel semel Aulica Sacra tractare possent; 2) multis Ecclesiis talia Beneficia data sunt, quas Principes nunquam, nec illi Ministri Aulam unquam adibant. 3) Quidquid Contradicatur, haec Beneficia sunt a Sua Majestate Confirmata, et in statu quo relicta, adeoque indisputabilia, utpote quae in aliis etiam Benignissimis Resolutionibus Caesareis solvi jussa sunt. Vide et superius Citatam Arendationem Fiscalitatum A. 1693. 30. Maij Art. 7. et Instructionem Thesaurarii A. 1696. Die 19. Martij Articulum 3. Denique quod omnium Caput et Basis est, Dipl. Art. 2. et Declarationis Caesareae A. 1693. 9. Apr. Dat. Art. 1.

Quorum intuitu quoad Conventiones in genere, 6 vota Consiliariorum Censent illas sub nomine beneficiorum comprehensas, et a Sua Majestate Confirmatas esse; duo Consiliarii Catholici nempe D. Comes Gyulaffi, et Haller et Michael Thoroczkaik censent, conventiones quidem de rigore Juris via posse praetendi post mortem illius, qui dedit, recurrendum tamen esse ad Benignitatem Suae Majestatis ut et illae solvantur, nec de illa desperari posse, vel debere.

Et haec sunt, quae in hac materia Vestrae Majestati humilimo repraesentare officii nostri fuit. Datum Claudiopoli. Ex Gubernio Regio Transilvaniae 30. Martii A. 1699. *)

ADATOK A RÁKÓCZI-FORRADALOM TÖRTÉNETÉHEZ.

Közli: Jakab Elek.

V.

Versio literarum Domini Baronis Michaelis Száva ad Gubernium Die 29. Augusti 1703. datarum.

P. S. Volui per praesentes Inclyto

*) A volt erdélyi királyi kormányzék levéltárában levő ily című királyi könyvből: Liber Regius Prioris Seculi pagina. 1261—1265.

Gubernio rumores notificare. A partibus Jenő praeterita et praesenti septimana usque ad 28. praesentis inclusive res ita se habuerunt. In Szalonta Rebelles fuerunt multo numero, quibus inde recedentibus, quidem Capitaneus Rascianus, nomine Jorga, discessum rebellium cognoscens, ad Szalontam veni, ubi complures Incolas, qui ibi reperti sunt, internecioni dedit usque ad pueros omnes, 50 Jumenta eorum abegit, re hac Rebellibus cognita, insidiati sunt, ut quo facto abacta illa jumenta recipere possent, quod iterum Capitaneus Jeneiensis Jorga rescians cum sexcentis militibus rebellos proffigaturus accessit; Rebelles undique coarctati, cum spes ipsis fuga sibi consulandi non superesset, praelio se commiserunt, ubi Capitaneus Jorga cum suo Centurione, vigiliarum Praefecto et uno corporali cadentes, caeteri terga dedere. Sic jumenta rebellibus cesserunt, et obtenta praeda rebelles recesserunt. Ab eo tempore in illis partibus rebelles non audiuntur, 27 praesentis mensis habui ibi expeditum hominem, qui numeravit 977 Rascianos subsidio venientes, inter quos pedites 545, Equites 399 fuerunt. Post hos 1000 ad huc ex partibus versus Szeged sitis expectabantur, quorum Listam etiam vidit meus expeditus, cum de Annona ipsis danda Dominus commendans Provisori dispositionem daret. De militia Germanica etiam in Jenő fama fuit, Excellentissimum Dominum Generalem Slick cum 7 Regiminibus et Excellentissimum Dominum Bottyani cum Militibus ex confiniis lectis (sed horum numerus ignoratur) jam in itinere esse, Danubium etiam trajecisse. Quoniam Rebelles ab illis partibus recesserunt, etiam ipse praemissos rumores veros esse dicit, idem asserere etiam Commendantem et alios officiales Hungaros et Rascianos; quem meum hominem, ut etiam oretenus hoc referat, ad Inclytum Gubernium misi; fatendum est, quod hic homo periculo se exposuit, cum ad Jenő 10 ab hinc miliaribus distante per deserta et Sylvas abire tentavit, dignus profecto, ut si nunc non praemiabatur etiam, spes ipsi de futura gratia et praemiatione ab Inclyto Gubernio fiat, volo enim Commoditate ipsius ulterius etiam uti, habet rationem et bene cordatus est,

hic vero ad similia suscipienda alii pauci sunt habiles.

Ex Belényes attulerunt, quod rebelles inde recesserunt, 200 nec plures tantum manserunt ibi, illi faciunt excursiones plane usque ad nostros fines, sed nondum visi sunt in finibus nostris, nisi posthac tentarent. Ego credo, donec fortem aliquem conflictum non habebunt, aperte tamdiu nihil tentaturos, nisi clam et furtim. Hoc certum est, nisi huc venissem, Fractus illi a Jenő usque ad Halmágy et Districtus etiam Halmágyiensis, ad submittendum se Rebellibus proclives fuerunt, praecipue sub proxime praeteritis diebus, cum Rebelles illi quendam Juvenem Fanaczi dictum, qui antea Hajdonum Capitaneus fuit ex Deszne abstuerunt, Plebs tunc maxime consternata est, sed jam aliquantum sedati sunt, postquam me hic praesentem audiverunt. Sed in Halmágy est quidam Germanus, Domini Arbanas substitutus, qui cum Domino Abranas miseram plebem hactenus multum affligerunt, et jam illi ambo Plebi non fidentes, catitant tantum, nec tamen permittunt, ut plebs mecum et medio mei vel commitatus cum Inclyto Gubernio correspondeant et observantiam praestent; nobiles etiam, qui in illo Districtu habitant arcent, ne se huc recipiant, coram me pauperculi comquesti sunt, de hac re plura praesentium exhibitor Inclyto Gubernio dicet. Ego Passus in superiori Districtu, qui potuerunt Claudii, Conscissis arboribus Claudii curavi, ubi vero non; Vigiliis posui tam versus Jenő, quam versus Belényes. Certe nisi Inclytum Gubernium cum Excellentissimo Domino Generali huic rei praeveniet; Deus secundet arma suae majestatis, sed si vel minimam brevitatem pateretur etiam militia suae majestatis, propter istos duos homines, hi Districtus profecto submitterent se Rebellibus, quos hicsuperior etiam Districtus Sequeretur; certe tunc animadvertet Inclytum Gubernium, quando circa Albam Juliam cursitarent rebelles (quod Deus avertat) hic ignis adhuc extingvi potest. Nunc etiam cum literas Inclyti Gubernii et Inclytae Commissionis Domino Arbanas transmisi, finxit se male valere, et equos defatigatos destitisse, et nunciavit ut irem ad ipsum, quod

etiam feci, et ubi expectare debuisset, inde etiam se subduxit, et mihi tantum illusit. Faxit Deus ne ipse sit primum malum exemplum. Haec omnia ex debita obligatione Inclyto Gubernio perscripsi, videat Inclytum Gubernium, et remedium expeto, quod si fiet, bene quidem, alias ego hic meam vitam periculo et miseriis non exponam. In Zalakna sunt 20 nobiles, ex quibus saltem 6 venirent huc. His etc. *)

VI.

Ad Rebelles transfugerunt.

Joannes Szegedi.
 Joannes Áts.
 Gyulaj Nauta.
 Stephanus Gyulaj.
 Miska, Nauta.
 Joannes Gyöngyössi.
 Onodi — — — —
 Daniel Fazakas.
 Michaelis Szikszai Famulus.
 Stephanus Coturnarius.
 Karancsianae Frater minor natu,
 Dobosi vocatus.
 Michael Kászoni.
 Nodularius nomine Martinus
 natione Rascianus.
 Daniel Bereczki.
 Stephanus Török.
 Michael Nagy nauta.
 Martinus Lippai, nodularius.

Victualia Rebellibus administrarunt.

Andreas Szócs alias Henter
 proprio ore fassus.
 Joannes Nagy similiter.
 Ladislaus Apáti — hi crematum.
 Affinis Michaelis Hentes, nomine
 Mihály, vinum.
 Joannes Juhos nauta, farcimen et
 vinum.
 Provisor Dominae Alvinczianae ejus-
 dem Dominae Jobbeggio, vinum.
 Relicta Cantoris Catholici, panem.

Locuti sunt cum Rebellibus.

Ladislaus Kubini.

*) A kir. erdélyi kormányzók levéltárában levő eredetiből.

Michael Borbély alias György.
 Joannes Szabó alias Popa.
 Sigismundus Karancsj
 Stephanus Oltsvai et
 Mattias Német.

Michael Pataki vulneratus inter Re-
 belles, est in vigilia.

*Specificatio quarumdam Personarum Alben-
 sium Cibinium adducendarum. *)*

— — — —
 — — — —

Teleki László uramnak irasson Kegyel-
 med, hogy az benn specificált embereket
 mindjárt küldgye ide, az kik rabságban vad-
 nak, adasson alájok szekereket, az kik penig
 szabadon vadnak, azok is jöjjenek be. **)

II. RÁKÓCZY FERENCZ FEJEDE-
 LEM LEVÉLTÁRCZÁJÁBÓL.

I.

Franciscus II. DEI gratia Sacri Romani
 Imperij et electus Transylvaniae Princeps
 R á k ó c z y partium regni Hungariae Domi-
 nus et Sicularum Comes, pro libertate con-
 foederatorum regni Hungariae Statuum, nec
 non Munkacsiensis et Makovicziensis Dux,
 perpetuus Comes de Saaros, Dominus hae-
 reditarius in Saaros-Patak, Tokaj, Regécz,
 Ecsed, Somlyó, Lednicze, Szerenes, Onod etc.

Generose fidelis nobis dilecte. Salutem
 et principalis gratiae nostae propensionem.
 Vettük Kegyelmed levelét, s az öszvegyült
 nemesi és közrendü erdélyi hiveinkkel Te-
 kintetes Nemzetes Barcsay Mihály uri hívünk
 után való indulását megértettük, reménljük
 ugyan már eddig is vévén parancsolatunkat
 említett uri hívünk a szerént alkalmaztatja
 magát; mindazáltal Tekintetes Nagyságos
 Károlyi Sándor generalis és senator Urra

*) E rovat alá semmi nem iratott be.

**) Az eredeti jegyzék mutatja. Ki írta a vé-
 gén levő rendeletet, s kihez? nem tudható. Ugy lát-
 szik, valamely titkos rendőrségi intézkedés, az iratok
 pedig csak később — a forradalom lecsillapodása
 után — jutottak a királyi kormányzók levéltárába.

bizattatván Tiszán túl való földön a dispositiók, Kegyelmed a midőn ő Kegyelme orderét veendi, tartsa magát ahhoz mindenekben. A kik pedig Kegyelmed alatt lévő rendek közül Máramarosban eddig is az haza szolgálatját kerülvén attúl magokat elvonták, hajtassa ki, és ha kik még volnának is, a kik az heverést megszokván vissza akarnának azon vármegyében való quartélyokra menni, meg ne engedje nekik, tudtára adván mindeneknek, hogy parancsolatunk kimenvén a nemes vármegyére, ottan sem szállások, sem intertentiójok az oly haza szolgálatját kerülnöknek nem adattatik. Coeterum eundem bene valere desiderantes. Ex Castris ad Érsek-Ujvár positis. Die 16. mensis Julij Anno 1706.

F. RÁKÓCZY m. p.

FRANCISCUS ASZALAY m. p.

Külczim: Generoso Danieli Wass fidelis nobis dilecto.

Visk.

(Eredetije a gr. Wass család czegei levéltárában.)

II.

Franciscus II. DEI gratia Sacri Romani Imperij et Electus Transylvaniae Princeps RÁKÓCZY, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes, pro libertate confoederatorum regni Hungariae Statuum, nec non Munkácsiensis, Makovicziensisque Dux, perpetuus Comes de Saáros, Dominus haereditarius in Saáros-Patak, Tokaj, Regécz, Ecsed, Somlyó, Lednicze, Szerencs, Onod etc.

Generose fidelis Nobis dilecte. Salutem et principalis gratiae nostrae benignam propensionem. Erdély országi hiveinknek igaz hűségek contestatiójával lött hazájokból való kibujdosásokkal következett szükségekben kívánván a mennyire a közönséges szükségek engedhették is succurrálnunk, külön külön való alkalmatossággal bizonyos pénzbeli deputatumokat tévén, minthogy többire azoknak kiosztatását Kegyelmedre biztuk, hogy elöztünk constáljon, kik miként participálnak azokból, sőt azon feljül is kiknek honnan és minémü commissiókra mennyi pénz adattatott,

diligenter investigálván csináljon egy universalis tabellát, és azt mentől hamarébb küldje hozzánk. Secus nec facturum feliciter valere desideramus. Datum ex Castris Nostris ad Strigonium positis, die 19. mensis Augusti Anno 1706.

F. RÁKÓCZY m. p.

FRANCISCUS ASZALAY m. p.

Külczim: Generoso Danieli Wass Militiae Nostrae unius Regiminis Equestris Ordinis Colonello, fideli Nobis dilecto.

Kivül: Die 4. mensis Septembris vettem ezen kegyelmes Urunk ő Nagyságo commissióját.

(Eredetije a gr. Wass család czegei levéltárában.)

III.

Franciscus II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae PRINCEPS RÁKÓCZY, Partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes et Pater Patriae; pro libertate confoederati Regni Hungariae Statuum, nec non Munkácsiensis et Makovicziensis Dux etc.

Generose fidelis Nobis dilecte. Salutem et Principalis gratiae nostrae propensionem. Mit irtunk nemes Máramaros vármegyében quartélyban lévő erdélyi hiveinknek közönségesen, abbúl Kegyelmed is az jövő quartélyi accomodatiója felől Kegyelmednek kegyelmes gondviselő akaratumkat megértheti. In reliquo eundem feliciter valere cupimus. Datum in Castris nostris ad Rakomaz positis. Die 5. Octobris Anno 1708.

F. RÁKÓCZY m. p.

STEPHANUS HORTI m. p.

Külczim: Generoso Danieli Wass Tabulae Nostrae Judicariae in Transylvania Assessori et Incliti Comitatus Dobociensis Supremo Comiti fidelis nobis dilecto.

(Eredetije a gr. Wass család czegei levéltárában.)

NEHÁNY FALRAGASZ

184^{8/9}-ből.

(Eredeti nyomtatványokról.)

Pénzügyminister KOSSUTH LAJOS urnak folyó évi Juniushó 24-ről kelt felszólításában — Magyarhonnak minden lelkes polgárát fölhíván a haza önkéntes segedelmezésére, — ezen felszólítás következtében ezenel fölhivatnak minden polgártársak, miképp akár készpénzzel, akár minden kamat nélkül heverő arany vagy ezüstnämükkel — melyeknek száztóli 5 rénensforint kamatjaik megkaphatása iránt mindenki biztosítva leend, — a drága Magyarhon megtarthatása tekintetéből a haza oltárára áldozattal járulni, hazafiui készséggel sziveskedjenek, s ajánlataikat 8 napok alatt a közösgyűlés által kibocsátott s a tanácsházi szálláson ezen tárgyban a levéltári szobában működő bizotmánynál — vagy a gyűlés nem tartása esetében annak elnökénél, Gyöngyösy Lajosnál, nyilvánítsák — a hol a felszólítás minden ágairól bővebb tudomást, és felvilágosítást is vehetnek.

Marosvásárhelyt Julius 25-én 1848.

A bizotmány gyűléséből.

Székelyek!**Szabadság harczosai!**

Tudjátok ti, s részint tapasztaltátok is már, hogy a szabadságtipró Orosz — előtetek kedves Székelyföldötök határait vakmerően áthágtá. Véletlek csatázni kezdett. — Helyütt földeteket elfoglalni merészlette.

Nem egy — több helyen tette ezt — a nem csak alakilag, de szellemileg is öszeolvadott magyarházában, melynek földje szent, s megörzendő — mint a lélekismeret — tisztán.

A magyarföld határát az észak zsarnoka csak bepiszkolja — mint szemét.

Néktek ezt az én vezetésem alatt megátolnátok kell. Ezt várja tölletek a haza. Erre fordította figyelmét a tétlen Európa.

Ez okon egyik-sergünk betört az orosz-tól meglepett földre — Alezredes Dobai vezénylete alatt — Segesvár felől indulva. Másik betör rövid időn Gyergyó-Szt.-Miklósról Bem altábornagy úr karsegége Zarzycky alezredes alatt. Ez is útban van. Sőt kísérni fogja ezeket Bem altábornagy úr — erdélyi hadak fővezére.

Bem altábornagy úr f. e. Julius 4-ről kelt rendeletében a székelyföldöt ostromállapotba tette.

Tapasztalás után tudva van, hogy a székely zászlóaljknál sokan — zászlójukat, melyhez őket a haza közösérdeke s esküjük köti — hűtlenül — gyáván elhagyták.

Az ilyenek altábornagy úr rendelete folytán rögtön ítélő. törvényszék elibe állítandók — s mint haza árulók elítélendők.

Altábornagy úr parancsából ezennel rendelem, hogy mind azok, kik zászlójukat elhagyták, a f. hó 10-ig alezredes Zarzycky által Marosvásárhelyről indítandó tartalékcspathoz csatlakozzanak.

Be kell törnünk az elfoglalt helyekre. Azt nem csak vissza kell foglalnunk, — de a vakmerő ellent meg kell semmisítenünk. E részben a ti segítségötöket is igénybe akarom venni.

Egyesített erővel — könnyebben haladunk.

Rendeletem változhatlan. Akaratom akadályt nem ismer. Győzelmünk kétttségbe vonhatlan. Szavamat beváltani szoktam, és tudom.

Akár az ellen, akár köztetek ellenszegülőkre, szót nem fogadókra találok — altábornagy úr rendelete értelmében fogok eljárni.

Kérésnek — gondolkozásnak ideje lejárt. Tenni kell, s előre haladni. Így semmisítődik meg az ellen. Így mentetik meg a közös haza — a szabadság földje. —

Kelt Julius 8-án 1849.

GÁL SÁNDOR
ezredes